

استبداد علم

www.ketab.ir

پل فایرا بند
محسن خادمی

سرشناسه: فایرابند، پل، ۱۹۲۴-۲۰۰۹، Feyrabend, Paul K.

عنوان و نام پدیدآور: استبداد علم / پل فایرابند؛ [مترجم] محسن خادمی.

مشخصات نشر: تهران: موسسه فرهنگی نشری پناه، روزگار، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۶۳ ص؛ ۹/۵x۱۴/۸.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۰۰-۰۷-۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Ambiguita e armonia.

یادداشت: کتاب حاضر از متن انگلیسی با عنوان "The tension of science", 2011.

به فارسی برگردان شده است.

یادداشت: واژه‌نامه.

یادداشت: کتابنامه.

یادداشت: نمایه.

موضوع: علوم -- فلسفه

موضوع: Science -- Philosophy

موضوع: فلسفه و علم

موضوع: Philosophy and science

شناسه افزوده: خادمی، محسن، ۱۳۶۳، -، مترجم

رده بندی کنگره: Q۱۷۵

رده بندی دیویی: ۵۰۱

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۷۹۹۵۲

ویسنده: پل فایراوند

مترجم: حسن خادمی

ویراستار: مهرداد صادقی

ناشر: پگاه روزگار نو

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۹

چاپ و صحافی: بوستان کتاب

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۰۰-۰۷-۸

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۵۴۰۰۰ تومان

📍 خیابان طالقانی، خیابان ملک الشعرای بهار، پلاک ۱۲

۸۸۸۰۷۱۸۸ 📞

Rpub.ir 🌐

@roozegareno.pub 📷

حقوق چاپ و نشر محفوظ است.

- ۷۱ مقدمه مترجم
- ۱۱۱ مقدمه ای بر ترجمه فارسی استبداد علم
- ۱۵۱ قدردانی و ویراستار
- ۱۷۱ مقدمه و ویراستار
- ۲۹۱ ساری و تقاضی
- ۷۵۱ عدم محاد سوم
- ۲۵۱ غنای طبیعت
- ۱۷۱ انسان زدایی انسان
- ۲۴۱ کتاب شناسی
- ۲۴۵۱ نمایه اعلام
- ۲۴۹۱ نمایه اصطلاحات
- ۲۵۵۱ واژه نامه

مقدمه مترجم

من مخالف هم نیستم... بلکه مخالف ایدئولوژی‌هایی هستم
که به نام علم دست به استار فرهنگی می‌زنند.¹

از آنجا که ویراستار این اثر اریک ابیایم، ابتدای کتاب، مقدمه
کلی نیکویی دربارهٔ آراء و افکار فایرابند آورده است، لذا از شرح و
توصیف بیشتر اندیشه‌های وی خودداری کرده و تنها به ذکر سه نکته
کوتاه بسنده می‌کنم.

نکتهٔ اول: شاید شایسته‌تر آن بود که بجای این اثر، ابتدا بعدی‌ترین
و مهمترین اثر پل فایرابند، علیه روش، ترجمه و منتشر می‌شد.
کتاب‌های دیگر او در اولویت‌های بعدی قرار می‌گرفتند. اما به دو
دلیل، ابتدا ترجمهٔ این اثر را برگزیدم: اولاً به دلیل عامه‌فهم بودن کتاب
(به خاطر فقدان استدلال پیچیده و فنی آن) و ثانیاً به دلیل اینکه
این اثر خرد، کلیات نسبتاً جامعی از آراء علم‌شناسانهٔ فایرابند بدست

1 Paul Karl Feyerabend, *Against Method*, 1993, p. 4

می‌دهد. بنابراین کسانی که می‌خواهند با آراء و افکار این فیلسوف نامدار علم آشنا شوند، این کتاب می‌تواند فتح بابی باشد برای ورود به دواثر مهم او؛ علیه روش و علم در جامعه آزاد، که ترجمه آنها نیز در آینده منتشر خواهد شد.

نکته دوم درباره واژه tyranny است که در عنوان کتاب آمده است. این واژه در اصل ریشه‌ای یونانی دارد و tyrant اسم فاعل آن است؛ یعنی فردی که خود معترض استبداد بوده، قیام می‌کند تا حکومت جبار خودکامه‌ای را براندازد و نهایتاً خود به کمک حمایت‌های مردمی بر تخت می‌نشیند. اما باز رویه مستبدانه‌ای در پیش می‌گیرد. بنابراین tyranny یعنی براندازی یک استبداد برای استبداد دیگر متأسفانه در زبان فارسی معادل دقیق شسته‌رفته‌ای نیافتیم که متضمن نمایش مفهوم باشد. لذا ناچار از واژه 'استبداد' استفاده کرده‌ام. گرچه این مفهوم برای عنوان این کتاب قدری رهن است، اما در کل با آراء فایراند و منازعی دارد. چه بنا به رأی فایراند، علم که روزی برای براندازی استبداد کلیه اقیام کرده بود، امروزه خود شیوه مستبدانه‌ای در پیش گرفته و سایر سنت‌ها را به زیر تیغ گیوتین معیارهای خویش برده است.

نکته سوم: فایراند "نهنگ اقیانوس پیمایی" است که از اعماق اقیانوس تاریخ علم، فلسفه و هنر گوهرهای ناب استخراج می‌کند و فلسفه‌اش را با آنها می‌آراید. اما آراء نشئه‌آور، دائم‌التغییر و به شدت مستعد کژفهمی او همچون تیغی است در کف زنگیان مست و سیم آن می‌رود که مورد سوءاستفاده بنیادگرایان دگراندیش ستیز قرار گیرد. لذا باید این نکته را همواره مد نظر داشت که فایراند نه علم‌ستیز، نه تجددگریز و نه سنت‌گراست. او نمی‌خواهد علم یا معرفت علمی را کنار زند تا جا برای ایمان باز شود. او صرفاً می‌خواهد "علم را سر

جای خویش بنشانند“ تا جا برای سایر سنت‌ها و در صدر همه چیز، جا برای ‘انسانیت’ باز شود. این همان چیزی است که وی عمده فلسفه‌اش را به پای آن می‌ریزد.

در پایان بسیار سپاسگزارم از استاد عزیزم دکتر/میرمحمد گمینی که در تدقیق ترجمه برخی مفاهیم و عبارات نجومی این کتاب مرا یاری رساند. نیز قدردان رفیقان شفیقم آقایان/امین ربیع‌نیا و/احمد کریمی هستم که برخی لغزش‌های (ویرایشی، چشمی و مفهومی) مرا متذکر شدند. همچنین وامدار راهنمایی‌های مشتاقانه و بی‌دریغ جان پرتون^۱، رین جیمزکید^۲ (پژوهشگران آثار فایرابند) و خانم گریزیا بوررینی^۳ (همسر سل فایرابند) هستم که در تسهیل برخی عبارات و تعبیرهای این کتاب از هیچ کمکی دریغ نکردند. مترجم بر خود لازم می‌داند از همه دست‌انداران پرتلاش نشرپگاه روزگار نو، خصوصاً مدیر مسئول آن آقای علی مرائی و آقای سیدمحمدصادق سیاح، بابت تمام همفکری‌ها و همراهی‌ها، ان تشکرو ویژه نماید. سلامت و سعادت بیش از پیش همه این ریزان را صمیمانه آرزومندم.

امید که این ترجمه خرد، مقول طایع مردم صاحب‌نظر شود و نقص آن را به کمال خویش بر من ببخشد.

تیرماه ۱۳۹۷
mkhademi@shir.ac.ir

1 John Preston

2 Ian James Kidd:

ایشان زحمت نگارش مقدمه‌ای ویژه برای ترجمه فارسی این اثر را تقبل نموده‌اند که آن را در ادامه متن آورده‌ایم. م.

3 Grazia Borrini